

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi (HE 324/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Toimenpideohjelma TPA 132/2022 vp Ville Tavio ps Toimenpideohjelma sähkötuesta ja sähkön hintakatosta

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 102/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Arto Rajala, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Tatu Pahkala, työ- ja elinkeinoministeriö
- puheenjohtaja Leila Kostiainen, Lainsäädännön arviointineuvosto
- palvelujohtaja Mari Selviranta, Valtiokonttori
- juristi Jani Kostiainen, Energiavirasto
- tutkimusohjaaja Jan Jääskeläinen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- edunvalvontapäällikkö Kimmo Malin, Helen Oy
- johtaja Pekka Salomaa, Energiateollisuus ry
- pääsihteeri Juha Beurling-Pomoell, Kuluttajaliitto ry
- vaikuttamistyön päällikkö Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto ry
- toiminnanjohtaja Toivo Hurme, Paikallisvoima ry
- toiminnanjohtaja Marju Silander, Suomen Omakotiliitto ry
- apulaisprofessori Lassi Ahlvik, Helsinki Graduate School of Economics

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

- professori Niku Määttänen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT, Datahuone
- Energiavirasto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Fortum Oyj
- Helen Oy
- Vaasan Sähkö Oy
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Energiakaupungit ry
- Energiateollisuus ry
- Suomen Kiinteistöliitto ry
- Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
- Suomen sähkökäyttäjät ry
- Suomen Yrittäjät ry
- professori Niku Määttänen
- professori Roope Uusitalo
- tutkijatohtori Kaisa Huhta, Itä-Suomen yliopisto

HALLITUKSEN ESITYS JA TOIMENPIDEALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä ja laki sähköenergialaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden väliaikaisesta tukemisesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesta sähkötuesta annettua lakia sekä väliaikaisesti tuloverolakia ja Energiavirastosta annettua lakia.

Ehdotetuilla laeilla pyritään tukemaan kuluttajia poikkeuksellisen korkeiden sähkön hintojen aiheuttamassa haastavassa taloudellisessa tilanteessa sekä tukemaan kuluttajien ja sähkön vähittäismyyjien muiden asiakkaiden kykyä maksaa sähköenergialaskut.

Takautuvasti maksettava sähköhyvitys maksettaisiin käyttöpaikkakohtaisesti niille loppukäyttäjille, joille sähkön vähittäismyyjä toimittaa sähköenergiaa välittömästi jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta ja joiden sähkönmyyntisopimus on yksilöity henkilötunnuksella. Sähköhyvityksen määrä perustuisi vuoden 2022 marras- ja joulukuun sähköenergian kulutukseen ja loppukäyttäjän sähköenergian hintaan vuoden 2022 marras- ja joulukuun sekä vuoden 2023 tammikuun aikana. Sähköhyvitystä maksettaisiin laskennallisesti neljän kuukauden ajalta siten, että sähköhyvitys olisi kuukausittain 50 prosenttia sähköenergialaskusta 90 euron omavastuun ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 700 euroa kuukaudessa. Sähköhyvitystä voitaisiin maksaa niille loppukäyttäjille, joiden sähkönmyyntisopimuksen mukainen sähköenergian hinta on ollut yli 10 senttiä kilowattitunnilta, sekä niille, joilla on dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus. Sähköhyvitys maksettaisiin loppukäyttäjille pääsääntöisesti sähkön vähittäismyyjän sähköenergialaskuun tekemänä hyvityksenä.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

Ehdotetulla sähkölaskujen maksuaikojen pidennyksellä pyritään osaltaan tukemaan sähkön vähittäismyyjien asiakkaina olevien kotitalouksien ja yritysten kykyä maksaa talvikuukausien kulutukseen perustuvat sähköenergiakassunsa. Sähkön vähittäismyyjien tulisi asiakkaansa pyynnöstä myöntää lisämaksuaikaa 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen mutta ennen 1 päivää toukokuuta 2023 tapahtuneeseen sähköenergian kulutukseen liittyville sähköenergiakassuille.

Maksuaikojen pidentäminen merkitsee, että sähkön vähittäismyyjät saisivat saatavansa viiveellä. Koska tämä voi aiheuttaa sähkön vähittäismyyjille likviditeettivaajasta, esitetään, että niiden maksuvalmiutta tuetaan myöntämällä niille valtiontakauksia likviditeettitarpeen kattamiseksi otettavien pankki- tai työeläkevakuutusyhtiölainojen vakuudeksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa ja olemaan voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.

Toimenpideoite TPA 132/2022 vp

Toimenpideoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin toteuttaakseen suomalaisille kotitalouksille suuria sähkölaskuja kompensoivan suoran valtiontuen tai sähkön hintakaton.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Tausta, lähtökohdat ja keskeiset ehdotukset

Ehdotuksen taustalla ovat viimeaikaiset turvallisuusympäristön ja taloudellisen toimintaympäristön muutokset. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on aiheuttanut energiakriisin, jonka seurauksena on ollut voimakas energianhintojen nousu ja vaihtelu. Helmikuusta 2022 alkaen koetut muutokset poikkeavat tavanomaisesta markkinatilanteesta, jossa esiintyy vain satunnaisia huippuhintoja.

Jo syksyn 2022 talousarvioesityksessä linjattiin toimenpiteistä, joilla korkean sähkönhinnan vaikutuksia kuluttajiin pyritään kompensoimaan alentamalla sähkön arvolisäverokantaa sekä säätämällä väliaikaisesta sähkövähennyksestä ja sähkötuesta. Hallitus käynnisti joulukuun 2022 puolivälissä lakiesityksen valmistelun lisätoimiksi 1.9.2022 budjettiriihessä päätettyjen tukitoimien lisäksi. Toimien tarkoituksena on lieventää korkeiden sähkölaskujen vaikutuksia kotitalouksille. Nyt ehdotetun sääntelyn keskeisenä tavoitteena on tukea kuluttajien korkeiden sähkölaskujen maksamista kertaluonteisella hyvityksellä, joka on tarkoitettu täydentämään jo säädettyjä väliaikaisia tukimuotoja. Ehdotus koostuu kahdesta keskeisestä osasta, takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä ja sähköenergiakassujen maksuajan pidentämisestä.

Takautuvasti maksettava sähköhyvitys maksettaisiin käyttöpaikkakohtaisesti pohjautuen marraskuun ja joulukuun 2022 sähköenergian kulutukseen ja huomioiden marraskuun 2022 — tammikuun 2023 asiakaskohtainen sähköenergian hinta. Hyvitystä maksettaisiin laskennallisesti neljän

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

kuukauden ajalta 50 prosenttia sähköenergiälaskun omavastuun 90 euroa/kuukausi ylittävältä osalta, kuitenkin enimmillään 700 euroa kuukaudessa. Hyvitys kohdistuisi niihin sähköntuotantisoluihin, joiden sähköenergian hinta on ollut yli 10 senttiä kilowattitunnilta. Tuntikohtaiseen sähkön pörssihintaan perustuvat sopimukset katsottaisiin suoraan kuuluvan tuen piiriin. Hyvitys maksettaisiin kuluttajille sähkön vähittäismyyjän tekemänä hyvityksenä sähköenergiälaskulla.

Sähkön vähittäismyyjien asiakkaiden kykyä maksaa talvikuukausien sähköenergiälaskut esitetään lisäksi tuettavaksi maksuaikojen pidentämistä koskevalla sääntelyllä. Tämä mahdollistaisi talvikuukausien korkeaan sähköenergian kulutukseen pohjautuvien laskujen maksuajan tasaamisen pienemmän sähköenergian kulutuksen kuukausien kanssa. Maksuaikojen pidentäminen merkitsee toisaalta sitä, että sähkön vähittäismyyjät saavat saatavansa viiveellä. Koska tämä voi aiheuttaa sähköyhtiöille likviditeettivajasta, esitetään, että sähköyhtiöiden maksuvalmiutta tuetaan myöntämällä valtiontakauksia.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelyä lähtökohdiltaan tarkoituksenmukaisena ja esittää sen hyväksymistä seuraavassa esitetyin huomautuksin ja yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitetyin muutoksin.

Toimenpidealoitteessa TPA 132/2022 vp on ehdotettu, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin toteutukseen suomalaisille kotitalouksille suuria sähkölaskuja kompensoivan suoran valtiontuen tai sähkön hintakaton. Talousvaliokunta katsoo, että nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetut ja näiden lisäksi jo toteutetut toimet korkeiden sähkön hintojen lievittämiseksi kattavat tarkoituksenmukaisella tavalla aloitteessa tarkoitettun, ja esittää toimenpidealoitteen hylkäämistä.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausuntonsa (PeVL 102/2022 vp). Lausunnossaan valiokunta katsoi, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta arvioi ehdotettua sääntelyä erityisesti yhdenvertaisuuden, sopimusvapauden, julkisten hallintotehtävien ja Ahvenanmaan itsehallinnon kannalta.

Perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Hyvityksen kohdistumisen eri kuluttajaryhmiin voidaan katsoa olevan perusteltua, eikä sääntelyn merkittävä erilainen kohtelu kokonaisuudessaan muodostu kohtuuttomaksi. Valiokunta kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että sähköhyvitykset on lakiehdotuksen perusteella tarkoitus kohdistaa asiakkaille, joiden asiakkuus on rekisteröity asiakastietojärjestelmissä henkilötunnuksella. Perustuslakivaliokunnan tietojen perusteella järjestelmävastaavan kantaverkonhaltija Fingrid Oyj:n ylläpitämässä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä on kuitenkin rekisteröity noin 27 000 sähkökäyttöpaikkaa, joissa sähköntuotantisoluihin on kirjattu kuluttaja-asiakkaalle ilman henkilötunnusta. Perustuslakivaliokunta esitti sääntelyä talousvaliokunnan täydennettäväksi siten, että se kattaisi kaikki kuluttaja-asiakkaat.

Ehdotetussa maksuaikasääntelyssä sähkön vähittäismyyjille asetetaan velvoite sopia asiakkaan kanssa tämän pyynnöstä maksuajan pidennyksestä. Sääntely rajoittaa sähkön vähittäismyyjien sopimusvapautta muodostaen niihin soveltuvan sopimuspakon. Valiokunnan mielestä säädettä-

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

väksi ehdotettu, vuoteen 2023 rajoitettu kokonaisjärjestely ei kuitenkaan ole kokonaisuudessaan sopimusosapuolten kannalta kohtuuton. Sähköhyvitysjärjestelmästä aiheutuu lisäksi sähkön vähittäismyyjille kertaluonteisesti erilaisia hallinnollisia kustannuksia. Perustuslakivaliokunnan mielestä sähköyhtiöille aiheutuvat hallinnolliset kustannukset eivät ole yhtiöiden kannalta sillä tavoin kohtuuttomia tai suhteellisuusvaatimuksen vastaisia, että perustuslain omaisuudensuojasäännöksestä olisi johdettavissa valtiolle velvollisuus korvata lain täytäntöönpanosta yhtiöille aiheutuvat välilliset kustannukset.

Perustuslakivaliokunnan mielestä sähköyhtiön maksaman sähköhyvityksen osalta kyse ei ole perustuslain 124 §:n mukaisesta julkisesta hallintotehtävästä, koska sähköhyvityksen maksaminen on liitetty osaksi sähköyhtiön ja sen asiakkaan normaaleja sopimuksen mukaisia maksatusjärjestelyjä.

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut hallituksen esityksen suhdetta Ahvenenmaan itsehallintoon. Valiokunta on pitänyt valitettavana, että hallituksen esitys on annettu ennen Ahvenenmaan valtuuskunnan ja maakunnan lausuntojen saamista lainvalmistelun käyttöön. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös nyt arvioitavan hallituksen esityksen yhteyteen valiokunnan käsitellyssä aikaisemmin olleeseen hallituksen esitykseen HE 320/2022 vp (PeVL 97/2022 vp). Valiokunta korostaa valtakunnan ja Ahvenenmaan maakunnan hyvän yhteistyön merkitystä asiassa.

Ehdotetun sääntelyn arviointia

Sääntelyn valmistelu ja vaikutusten arviointi

Ehdotettu sääntely on valmisteltu poikkeuksellisessa tilanteessa ja poikkeuksellisella aikataululla. Talousvaliokunta yhtyy lainsäädännön arviointineuvoston arvioon siitä, että myöhäinen lainvalmistelun käynnistäminen on heikentänyt lainvalmistelijoiden mahdollisuuksia arvioida eri vaihtoehtoja. Erilaisia tukia sähkön hinnannousun kompensoimiseksi on varsin paljon, eikä esitysluonnoksesta ilmene, mille kotitalouksille tukikokonaisuus pääosin kohdentuu. Esityksestä ei myöskään selviä riittävästi, millaiset kotitaloudet ovat suurimmassa ahdingossa kohonneen sähkönhinnan vuoksi ja miksi esitysluonnos on tarpeellinen hyvätuloisille sähkön loppukäyttäjille.

Nyt ehdotettua, aikaisempaan sähkön kulutukseen perustuvaa tukimallia on talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa kuitenkin pidetty siinä mielessä jo aiemmin käyttöön otettuja tukia — kuten sähkön arvonlisäveron alentamista tai kotitalousvähennyksen kautta jaettavaa tukea — parempana, että se mahdollistaa tuen kohdistamisen niille, joilla on suuri sähkölasku, ilman että se samalla oleellisesti pienentää kannustinta säästää sähköä. Toisaalta talousvaliokunta huomauttaa, että hallituksen esityksessä on jäänyt käsittelemättä tuen mahdollinen vääristävä vaikutus sähkön myyjien käyttäytymiseen. Koska tammi—helmikuun laskennallinen tuki perustuu tammi—helmikuun sähkön hintaan, pienenevät sähkön myyjien kannustimet laskea sähkön hintaa tammi—helmikuussa.

Tuen julkistaloudelliset kustannukset

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että ehdotetun sähköhyvityksen kustannukset olisivat 388 miljoonaa euroa. Tuen kokonaismäärä on arvioitu VATT:n Datahuoneen laskelmien pohjalta. Jo

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

aiemmin päätettyjen sähkötukien (alv-alennus HE 194/2022, Kelan sähkötuki HE 234/2022 vp ja sähkövähennys HE 204/2022 vp) kustannusten on talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa arvioitu olevan noin 330 miljoonaa euroa. Kustannukset ovat matalammat kuin näiden tukien perusteluissa on arvioitu (yhteensä n. 640 milj. euroa). Tämän taustalla on ennen muuta aiempaa alempi sähkön hinta oletus, mikä pudottaa monet kotitaloudet sähkövähennyksen ja Kelan omavastuurajojen alle. Nyt käsiteltävä sähköhyvitys on talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella siten määrällisesti merkittävämpi kuin aiemmin päätetyt tukimuodot yhteensä.

EU:n valtiontukisääntely

Hallituksen esityksessä ehdotetut toimet on SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti notifioitu komissiolle hallituksen esityksen valmistelun aikana. Tukien toimeenpanossa on noudatettava komission asettamia ehtoja. Esityksen 1. ja 2. lakiehdotusta on komission valtiontuki-ilmoituksen käsittelyn yhteydessä tekemien huomautusten vuoksi tarpeen täsmentää jäljempänä yksityiskohteisissa perusteluissa esitetyllä tavalla.

Hyvityksen toteuttaminen ja yritysten asema

Talousvaliokunta kiinnittää vakavaa huomiota asiantuntijakuulemisessa esitettyyn huolenaiheeseen nyt ehdotetun hyvityksen toteuttamiskelpoisuudesta erityisesti sähköhyvityksen toisen erän määräytymisen osalta. Tämä koskee tuen laskentaperusteena olevien marras—jouluukuun kulutustietojen ja tammikuun hinnan yhdistämistä. Talousvaliokunta pitää sääntelyn lähtökohtaa siinänsä perusteltuna: tuen määräytyminen toisaalta aiemman kulutuksen ja toisaalta tammikuun hinnan perusteella voisi varmistaa, ettei tukijärjestelmä synnytä virheellistä kannustinta lisätä sähkön käyttöä. Samalla on kuitenkin todettava, että sääntelytapa voisi luoda huomattavia ongelmia tietojärjestelmien kannalta ja uhkasi valiokunnan saaman selvityksen perusteella viivästyttää merkittävästi ainakin toisen erän hyvittämistä. Samalla laskentatapa lisäisi riskialttiin tiedonvaihdon tarvetta myyjänvaihtojen ja muutosten takia ja voisi luoda uusia väliinpuotoamistilanteita.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella ongelma on ratkaistavissa melko helposti käyttämällä niin tammikuun kulutusta kuin tammikuun hintaa. Käyttämällä tammikuun kulutusta ja tammikuun hintaa hyvityksen toisen erän määrittelyssä saavutettaisiin useita hyötyjä. Sähköyhtiöiltä vaadittavat tietojärjestelmämuutokset yksinkertaistuisivat, mikä toisaalta laskisi toimenpiteen kustannuksia ja toisaalta pienentäisi riskiä sähköhyvitysten maksatuksen lykkääntymisestä. Edelleen Fingrid Datahub Oy:n ei tarvitsisi toimittaa uusille vähittäismyymälöille historia-tietoa sähköyhtiötä vaihtaneiden asiakkaiden sähköenergian kulutuksesta.

Talousvaliokunta korostaa, että riskiä tuen vääristävästä kannustinvaikutuksista pienentäisi se, että tuesta säädettäisiin vasta helmikuussa eikä nyt tehtävillä sääntelyratkaisuilla siten ole enää vaikutusta tammikuun kulutukseen. Tuen kokonaismäärään tällä kuitenkin voi olla vaikutusta. Myöskään sähköpulan välttäminen ei enää tässä vaiheessa vaadi marras—jouluukuun kulutustietojen käyttämistä.

Koska sähkönkulutus tammikuussa oli suurempi kuin marras—jouluukuussa keskimäärin, tammikuun kulutuksen käyttö vaikuttaisi toisen erän kokonaiskustannuksiin. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen sähkönkulutus marraskuussa oli 7 062 gigawattituntia, joulu-

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

kuussa 7 698 gigawattituntia ja tammikuussa 7 703 gigawattituntia. VATT:n Datahuoneen tietojen perusteella tukeen oikeutettujen asiakkaiden määrä kasvaa alle 1 % toisen erän osalta. Tällöin voidaan arvioida, että käyttämällä tammikuun kulutusta toisen erän suuruus kasvaisi noin 5 % verrattuna siihen, että se perustuisi marras—joulukuun kulutukseen. On kuitenkin huomattava, että hallituksen esityksessä toisen erän suuruutta arvioitiin käyttämällä kaikille toistaiseksi voimassa oleville sopimuksille kiinteää hintaa eikä pörssisidonnaisia sopimuksia huomioitu laskelmissa. Tammikuun pörssi hinta toteutui huomattavasti matalammalla hinnalla kuin vielä tammikuun alussa oletettiin ja huomattavasti laskelmissa oletettua kiinteää hintaa alhaisemmalla tasolla. Näin ollen on arvioitu, että laskelman epävarmuudet hinnan osalta huomioiden muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta maksettavan hyvityksen kokonaismäärään.

Sääntelyn kohdistuminen ja väliinpuotoajat

Ehdotetun kaltaisen tukimallin perusongelmana on tukien kohdentuminen: omavastuu ohjaa tukea suurille sähkökäyttäjille, joille on myös keskimäärin suuremmat tulot. Tuen tarvetta — niiden kohdistumista eniten tarvitseville — taas voitaisiin perustellusti kuvata sähkömenojen osuutena tuloista absoluuttisen laskun määrän sijasta. Näistä lähtökohdista nyt ehdotetun kaltaisen tuen voidaan talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella arvioida synnyttävän erilaisia väliinpuotoajaryhmiä, joilla sähkömenojen osuus tukien jälkeenkin olisi yli 10 % tuloista.

Ensimmäinen ryhmä ovat asuntokunnat, joilla korkeaa sähkömenojen osuutta selittävät ennen kaikkea matalat tulot ja jotka eivät välttämättä saavuta tukitoimien omavastuuosuutta. Tämän ryhmän edustajat ovat useammin yksinasuvia, ja heillä on tyypillisesti vain yksi sähkösopimus. Asumismuotona on useimmin omakotitalo, mutta kolmannes tästä ryhmästä asuu kerrostalossa. Tähän ryhmään kuuluu etenkin nuoria opiskelijoita, joilla sähkömenot eivät kuulu vuokraan, sekä myös pienituloisia eläkeläisiä.

Toinen ryhmä ovat asuntokunnat, jotka eivät ole aivan alimmassa tulodesiilissä. Heillä sähkömenojen korkeaa osuutta selittää iso sähkönkulutus, tyypillisesti sähkölämmiteinen omakotitalo. Tässä ryhmässä keski-ikä on korkeampi, ja ryhmä sisältää sekä työuran loppupuolella olevia että eläkeläisiä. Näissä asuntokunnissa asuu useammin kaksi henkilöä tai useampia henkilöitä, ja merkittävällä osalla korkeita sähkömenoja selittää useampi kuin yksi sähkösopimus, esimerkiksi mökki tai toinen asunto.

Kolmas väliinpuotoajien ryhmä ovat ne, jotka ovat tehneet pitkiä määräaikaista sopimuksia perustuen syksyn korkeisiin hintaodotuksiin. Tätä ongelmaa tarkastellaan vielä jäljempänä erikseen.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että jopa viidennes sähköhyvityksestä päätyy hyvätuloiselle kymmenykselle ja kolmannes pienituloisimmalle puolikkaalle. Kohdentumisongelman taustalla on se, että sähkönkäyttö on suurempaa isotuloisissa asuntokunnissa, jotka ovat kooltaan suurempia, asuvat useimmin sähkölämmitteisessä talossa ja joilla on keskimäärin useampia sähkösopimuksia. Sähkönkäytön ja tulojen välinen yhteys näyttää voimistuvan kylminä talvikuukausina.

Toisaalta on todettava, että sääntelyn lähtökohtana on ollut nimenomaan tukea kuluttajien korkeiden sähkölaskujen maksamista kertaluonteisella hyvityksellä. Hallituksen esityksessä on myös

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

tarkasteltu tuen toteuttamisvaihtoehtoja ja mahdollisuutta ottaa tuessa huomioon kuluttajien tulo-
taso ja taloustilanne. Talousvaliokunta arvioi, että nyt ehdotetun tuen sitominen tulotietoihin olisi
ollut teknisesti ongelmallista, ellei mahdotonta ja voinut vähintäänkin vaarantaa tuen nopean to-
teuttamiskelpoisuuden. Samalla kohdentumisongelmaa poistaa se, että tuki on tarkoitettu täyden-
tämään muita jo säädettyjä väliaikaisia tukimuotoja.

Määräaikaisten sähkösopimusten ongelma

Sähkön hinnan voimakas vaihtelu ja poikkeuksellinen nousu ovat toisaalta johtaneet myös sii-
hen, että huomattava määrä kuluttajia on tehnyt määräaikaista sähkösopimuksia perustuen syk-
syn korkeisiin hintaodotuksiin. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan noin 130 000
asuntokuntaa on tehnyt sopimuksia aikana, jolloin hinnat olivat yli 30 snt/kWh. Sopimusvapau-
desta ja sopimusten sitovuudesta seuraa, että määräaikaiset sähkösopimukset sitovat lähtökohtai-
sesti osapuoliaan, vaikka niissä sovittu hinta olisikin markkinahintaa korkeampi.

Määräaikaisten sopimusten aiheuttamia ongelmia voidaan talousvaliokunnan saaman selvityk-
sen perusteella lievittää kolmentyyppisillä keinoilla: yritysten omin toimenpitein, voimassa ole-
van lainsäädännön soveltamisen kautta tai lainsäädäntömuutoksin.

Yritysten omien toimien osalta talousvaliokunta toteaa, että valiokunnan saaman selvityksen pe-
rusteella alan toimijoista esimerkiksi Helen on jo tarjonnut kuluttaja-asiakkaille oma-aloitteisesti
kalliita määräaikaissopimuksia korvaavia sähkösopimustuotteita. Talousvaliokunta peräänkuu-
luttaa alan yhteiskuntavastuun merkitystä asiassa ja vetoaa yrityksiin kalliiden määräaikaisten so-
pimusten kohtuullistamiseksi omatoimisesti: kyse on myös pitemmän aikavälin kilpailutekijästä.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella ratkaisuja määräaikaisten sopimusten ongel-
maan voidaan selvittää myös voimassa olevan lainsäädännön puitteissa erityisesti kuluttaja-asia-
miehen toimin. Tällöin kyseeseen tulisivat erityisesti kuluttaja-asiamiehen ja Energiateollisuus-
den neuvottelemien yleisten sähkönmyyntiehtojen (SME 2014) soveltaminen ja kuluttajansuojal-
lain 4 luvun 1 §:n kohtuuttomia ehtoja koskevan säännöksen soveltamismahdollisuudet.

Muita, lainsäädäntötoimia edellyttäviä vaihtoehtoja olisivat kuluttajien suora tukeminen tai mah-
dollinen kertaluonteinen sopimuksista irtautumisen mahdollistava poikkeuslainsäädäntö. Ylei-
sesti sähkösopimusten pysyvyyteen puuttumista lainsäädäntöteitse voidaan kuitenkin pitää sopi-
musoikeuden perusrakenteiden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta haitallisena. Viimeksi mainit-
tuhin vaihtoehtoihin liittyy myös kysymyksiä kustannusten kompensoimisesta sähkön vähittäis-
myyjille, tästä seuraavia valtioneuvoston sääntelyyn liittyviä velvoitteita, mukaan lukien komissiolle
tehtävä notifikaatio, sekä merkittäviä julkistaloudellisia kustannuksia. Yksi keino kuluttajien ase-
man helpottamiseen voisi olla myös nyt ehdotettuun sääntelyyn sisältyvän kaltainen pidennetty-
jen maksuaikojen salliminen määräaikaisten sopimusten piirissä oleville kuluttajille myös talvi-
kaudelle 2023—2024.

Vaikka nyt ehdotetulla sääntelyllä ei voida puuttua määräaikaisten sopimusten ongelmaan, ta-
lousvaliokunta pitää tilannetta kuluttajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta vakavana ja koros-
taa, että valtioneuvoston tulee selvittää ja esittää tarvittavia toimia kuluttajien aseman kohtuullis-

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

tamiseksi. Keskeisessä ja ensisijaisessa asemassa asian ratkaisemisessa on myös yritysten vastuullinen toiminta ja usein julkisomisteisten yhtiöiden omistajaohjaus.

Sääntelyn toimivuuden seuranta ja jatkotoimet

Talousvaliokunta katsoo, että energiamarkkinoiden tilanteen vaikea ennustettavuus edellyttää sekä nyt ehdotettujen ja jo olemassa olevien tukimuotojen muodostaman kokonaisuuden toimivuuden seurantaa ja vaikutusten arviointia sekä tarvittavia toimenpiteitä määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi. Talousvaliokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi asiaa koskevan lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Talousvaliokunta muistuttaa, että sota ja sen vaikutukset energiamarkkinoille eivät ole ohi, vaikka nyt onkin ennustettu tuleville kuukausille sähkön futuurihintojen laskua. Talousvaliokunta pitää välttämättömänä jatkotoimien valmistelua mm. energiainvestointien vauhdittamiseksi, paremmin kohdentuvien tukimallien ja kuluttajien ja pk-yritysten sähkön hintakattomallin käyttöön saamiseksi tarvittaessa tulevaisuutta ja etenkin ensi talvea varten. Ennakoimalla tulevaa nyt voidaan taata mallien parempi kohdentuminen sekä tasokkaampi lainvalmistelu. Valmistelussa on huolehdittava siitä, että toimet ovat käyttöön otettavissa tarpeen mukaan nopeasti. (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*)

Sähkömarkkinoiden sekä laajemminkin energiamarkkinoiden tilanne edellyttää myös sääntelyratkaisujen koordinoitua ja aktiivista ja ennakoivaa vaikuttamista EU:n tasolla. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto selvittää ja esittää sekä kansallisella että EU:n tasolla myös pitkäaikaisempia ratkaisuja sen varmistamiseksi, että sähkömarkkinoiden hinnoittelumalli takaa kohtuuhintaisen sähkön saatavuutta kuluttajille myös tavanomaisesta poikkeavissa markkinatilanteissa.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä

2 §. Määritelmät. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 4 kohdan sanamuotoa täsmennettäväksi siten, että siinä käytetään ilmaisua ”dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus”. 5 kohdan määritelmää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siihen lisätään sanat ”ja laskutetulla sähköenergialla” sekä ”arvonlisäveroineen”.

3 §. Soveltamisala. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia täsmennettäväksi niin, että se kattaa yhdenvertaisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla myös ne kuluttaja-asiakkaat, joita ei ole yksilöity henkilötunnuksella. Myös näissä tapauksissa sähkön vähittäismyyjä maksaisi sähköhyvityksen kuluttajalle ensisijaisesti sähköenergialaskun hyvityksenä. Mikäli sähköhyvitystä ei olisi maksettu sähkölaskun hyvityksenä, kuluttajan tulisi toimia lakiehdotuksen 6 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi myös siten, etteivät pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdan sanamuodot synnyttäisi väliinpuotoajaryhmiä, joita yhdenvertaisuusperiaate huomioon ottaen ei ole

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

perusteita jättää lain soveltamisalan ulkopuolelle. Säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, ettei säännös sulje pois lain soveltamisalasta sellaisia sähköpörssin hintaan sidottuja sopimustyyppisiä, jotka eivät täytä dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksen määritelmää tai muita muuttuvaan sähköenergian hintaan perustuvia sopimustyyppisiä ja jotka sopimusehtojensa vuoksi eivät täytä myöskään 3 §:n 1 momentin 2 kohdan kriteereitä, vaikka sopimusehtojen mukainen sähköenergian painotettu verollinen keskihinta ylittäisikin 10 senttiä kilowattitunnilta.

4 §. Sähköhyvityksen määrä. Talousvaliokunta ehdottaa sähköhyvityksen toisen erän määrääytymisperusteita muutettaviksi siten, että hyvityksen toinen erä määriteltäisiin tammikuun kuluksen ja tammikuun hinnan perusteella. Tavoitteena on yksinkertaistaa vaadittavia tietojärjestelmämuutoksia, mikä toisaalta laskisi toimenpiteen kustannuksia ja toisaalta pienentäisi riskiä sähköhyvitysten maksatuksen lykkääntymisestä. Muutos edellyttää 4 §:n muuttamisen lisäksi muutoksia ehdotuksen 2, 3, 5 ja 7 §:ään.

Pykälään 2 momenttiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi EU:n valtioneuvoston edellyttämä täsmennys, jonka mukaan yhdelle henkilölle maksettavien sähköhyvitysten kokonaismäärä ei kuitenkaan saa ylittää 250 000:tä euroa. Komission tilapäisten valtioneuvoston päätösten 28.10.2022 C(2022) 7945 final mukaan yksittäisen toiminimellä toimivan yrittäjän tai maatalousyrittäjän, jonka sähkösopimus on yksilöity henkilötunnuksella, saamien sähköhyvitysten kokonaismäärä ei saisi ylittää 250 000:tä euroa. Ylärajaa valvoisi Energiavirasto lakiehdotuksen 9 §:n nojalla. Lisäys on puhtaasti tekniluonteinen. Fingrid Datahub Oy:n tietokannassa ei ole yhtään henkilötunnuksella yksilöityä loppukäyttäjää, jolle maksettavaksi tulevat sähköhyvitykset ylittäisivät maksimirajan. Maksimin ylittävään yksittäisellä loppukäyttäjällä tulisi olla Suomessa vähintään 90 sähkökäyttöpaikkaa.

5 §. Sähköhyvityksen maksaminen sähköenergiatilauksen hyvityksenä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi niiden tilanteiden osalta, joissa sähköhyvitys olisi suurempi kuin sähköenergiatilauksen laskutettava summa. Hyvittämättä jäänyt sähköhyvityksen osuus siirtyisi tällöin tehtäväksi seuraavassa sähköenergiatilauksessa. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä 4 §:n yhteydessä selvitetyn, tuen toisen erän määrääytymisperusteiden edellyttämä muutos. Lisäksi tuen maksatusta ehdotetaan täsmennettäväksi niiden tilanteiden osalta, joissa loppukäyttäjä ei enää olisi sen sähköyhtiön asiakas, joka on velvollinen maksamaan sähköhyvityksen. Sähköhyvitys voitaisiin maksaa maksuosoituksella tai loppukäyttäjän ilmoittamalle pankkitilille sellaiselle loppukäyttäjälle, joka ei ole enää sähköyhtiön asiakas ja jolle sähköhyvitystä ei voida maksaa sähkölaskun hyvityksenä.

6 §. Loppukäyttäjän oikeudet. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 2 momentin täsmentämistä siten, että asiakkaan tulisi maksaa lasku tilanteissa, vaikka hän olisi esittänyt sen osaa koskevan ja myöhemmin ratkaistavan hyvitysväitteen tilanteessa, jossa asiakas vetoaa virheelliseen tai puutteelliseen sähköhyvitykseen. Tämä ei kuitenkaan estä asiakasta tekemästä ko. sähköenergiatilauksia koskevaa 2. lakiehdotuksen mukaista pyyntöä lisämaksuajasta, jos lisämaksuajan edellytykset täyttyvät 2. lakiehdotuksen mukaisesti, eikä sopimasta normaalikäytännön mukaisesta maksuaikajärjestelystä vähittäismyyjän tai perintää hoitavan perintätoimiston kanssa.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

7 §. Sähkövyytyksen maksaminen hakemusmenettelyn kautta. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä 4 §:n yhteydessä selvitetystä, tuen määräytymisperusteita koskevasta muutoksesta johtuva täsmennys.

8 §. Sähkövyytyksen korvaaminen sähköyhtiöille. Talousvaliokunta ehdottaa sujuvan toimeenpanoprosessin varmistamiseksi pykälän 2 momentin täsmenämistä siten, että korvaushakemusten jättämisaikataulua lykätään ja että korvaushakemuksiin saisi sisällyttää vain sellaisia sähkövyytyksiä, joihin liittyvät laskut on lähetetty loppukäyttäjille ennen hakemuksen jättämistä. Säännöstä ehdotetaan hallituksen esityksen perusteluja vastaavasti täsmennettäväksi siten, että Valtiokonttorilla olisi oikeus saada korvausten maksatuksen sekä niiden oikeellisuuden varmentamisen kannalta välttämättömät tiedot sähköyhtiöiltä maksutta.

2. Laki sähköenergiälaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden väliaikaisesta tukemisesta

3 §. Soveltamisala. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 2 momentin täydentämistä EU:n valtiontukisääntöjen edellyttämällä tavalla siten, että tukeen eivät olisi oikeutettuja luottolaitokset ja rahoituslaitokset. Komission tilapäisten valtiontukisuuntaviivojen 28.10.2022 C(2022) 7945 final mukaan suuntaviivoissa tarkoitettuihin valtiontukiin eivät olisi oikeutettuja luottolaitokset (credit institutions) ja rahoituslaitokset (financial institutions). Näitä vastaavat määritelmät sisältyvät luottolaitostoiminnasta annetun lain 1 luvun 7 §:n 1 ja 2 momenttiin sekä 11 §:ään. Rajauksen vuoksi lisämaksuajan saajien ulkopuolelle rajautuisivat mm. pankit ja vakuutusyhtiöt. Nämä laitokset eivät lähtökohtaisesti ole maksuaikapidennysten kohderyhmää ja suurella todennäköisyydellä eivät muutoinkaan hakisi lisämaksuaikaa.

4 §. Lisämaksuajan myöntäminen muille kuin elinkeinonharjoittajille. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia täsmennettäväksi niin, että lisämaksuaika soveltuisi myös tilanteissa, jossa sähköyhtiö on siirtänyt sähkölaskusaatavansa toiselle yhtiölle tai jossa sähköyhtiön laskutus ja perintä on ulkoistettu näitä tehtäviä hoitavalle yhtiölle. Ehdotettu lisämaksuaika ei soveltuisi jo erääntyneisiin laskuihin, jolloin lisämaksuajan myöntämisvelvollisuuden ei ole perusteltua soveltua laskujen perintää hoitaviin tahoihin.

5 §. Lisämaksuajan myöntäminen elinkeinonharjoittajalle. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä 4 §:ssä selvitettyä vastaava muutos.

Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi pykälään uusi 2 momentti siten, että nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja uusi 4 momentti sekä lakiin liite.

Komission tilapäisten valtiontukisuuntaviivojen 28.10.2022 C(2022) 7945 final mukaan suuntaviivojen 2.2 jaksossa tarkoitettulle takauksina myönnettävälle likviditeettituelle tai 2.3 jaksossa tarkoitettulle korkotukilainoina myönnettävälle likviditeettituelle on asetettu sekä yhteinen että tukityyppikohtainen enimmäismäärä. Lisämaksuaika katsotaan 2.3 jakson mukaiseksi korkotukilainana myönnettäväksi likviditeettitueksi. Valtiontukisuuntaviivojen ehtojen täyttämiseksi 2. lakiehdotuksen 5 §:ään ja 1. lakiehdotukseen tulee lisätä säännökset, jotka varmistavat valtiontukisuuntaviivojen 2.2 ja 2.3 jaksojen ehtojen täyttymisen. Lisäksi tulee säätää lisämaksuaikaa pyytävälle elinkeinonharjoittajalle tiedonantovelvollisuus, jonka perusteella sähköyhtiö voi varmistaa

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

taa, että elinkeinonharjoittaja on valtiontukisuuntaviivojen vaatimukset mukaan lukien oikeutettu tukeen ja että tukea ei makseta liian suurena.

Uudessa 2 momentissa todettaisiin, että jos elinkeinonharjoittajalle on myönnetty valtiontukitoimenpiteitä koskevista tilapäisistä kriisipuitteista talouden tukemiseksi Ukrainaan kohdistuneen Venäjän hyökkäyksen jälkeen annetun komission tiedonannon (2022/C 426/01, jäljempänä komission tiedonanto) 2.2 jaksossa tarkoitettua takauksina myönnettävää likviditeettitukea tai 2.3 jaksossa tarkoitettua korkotukilainoina myönnettävää likviditeettitukea, voidaan elinkeinonharjoittajalle myöntää lisämaksuaikaa liitteen mukaisesti.

Uudessa 4 momentissa todettaisiin, että elinkeinonharjoittajan on lisämaksuaikaa koskevan pyynnön yhteydessä annettava sähköyhtiölle tiedot elinkeinonharjoittajalle myönnettyistä 2 momentissa tarkoitetuista tuista sekä muut lisämaksuajan myöntämisen edellyttämät tiedot. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista ja niiden antamistavasta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 324/2022 vp sisältyvät 3.—5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 324/2022 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 132/2022 vp.

Eduskunta hyväksyy kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala ja tarkoitus

Tässä laissa säädetään takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä, jolla tuetaan lain soveltamisalaan kuuluvia loppukäyttäjiä sähköenergian hinnan noususta johtuvien kohonneiden kustannusten vuoksi.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *loppukäyttäjällä* sähköyhtiön asiakasta, joka ostaa sähköenergiaa pääasiassa omaan käyttöönsä;
- 2) *sähköyhtiöllä* elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa sähkömarkkinalain (588/2013) 3 §:n 12 kohdassa tarkoitettua sähkön vähittäismyyntiä;
- 3) *sähkönmyyntisopimuksella* sähköyhtiön ja loppukäyttäjän välistä sopimusta sähköenergian toimituksesta loppukäyttäjälle;
- 4) *dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella* sähköyhtiön ja loppukäyttäjän välistä sähkönmyyntisopimusta, joka seuraa spot-markkinoiden, vuorokausimarkkinat ja päivän sisäiset markkinat mukaan lukien, hintavaihteluja aikaväleillä, jotka vastaavat vähintään markkinoiden selvitysaikavälejä;
- 5) *sähköenergiataskulla ja laskutetulla sähköenergialla* loppukäyttäjän sähkölaskun sitä osaa, joka sisältää sähköenergian toimituksen ja siihen liittyvät kiinteät maksut **arvonlisäveroineen**.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

3 §

Soveltamisala

Loppukäyttäjä, jolle sähköyhtiö toimittaa sähköenergiaa välittömästi jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta ja jonka sähkömyyntisopimus on yksilöity henkilötunnuksella, on oikeutettu sähköhyvitykseen. Loppukäyttäjän ollessa kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettu kuluttaja, hän on oikeutettu sähköhyvitykseen myös siinä tapauksessa, että hänen sähkömyyntisopimustaan ei ole yksilöity henkilötunnuksella. Sähköhyvityksen maksamisen edellytyksenä on, että tarkastelukuukauden aikana:

1) loppukäyttäjän kiinteähintaisen sähkömyyntisopimuksen arvonlisäverollinen kokonaishinta ylittää 10 senttiä kilowattitunnilta;

~~2) loppukäyttäjän sähkömyyntisopimuksen kulutuksella painotettu verollinen keskihinta ylittää 10 senttiä kilowattitunnilta, jos sähkömyyntisopimuksessa on sovittu vähintään kaksi eri kiinteää hintaa käsittävästä aikajaotuksesta; tai~~

2) loppukäyttäjällä on dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus; tai

3) loppukäyttäjän muun kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun sähkömyyntisopimuksen kulutuksella painotettu arvonlisäverollinen keskihinta ylittää 10 senttiä kilowattitunnilta.

Loppukäyttäjä, johon on kohdistettu Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvia talouspakotteita, ei ole oikeutettu sähköhyvitykseen.

Sähköhyvitys maksetaan tuloverolain (1535/1992) 127 g §:ssä tarkoitetun sähköenergiatulojen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen tai väliaikaisesta sähkötuesta annetussa laissa (1152/2022) tarkoitetun sähkötuen lisäksi. Mainitut tuet eivät vaikuta sähköhyvityksen määrään eivätkä sen maksamiseen.

4 §

Sähköhyvityksen määrä

Sähköhyvitys maksetaan laskennallisesti neljää kalenterikuukautta vastaavalta ajalta loppukäyttäjän kullekin käyttöpaikalle käyttöpaikan vuoden 2022 marras- ja joulukuun ja vuoden 2023 tammikuun aikana toteutuneen sähköenergian kulutuksen perusteella. Sähköhyvitys maksetaan kahdessa erässä. Ensimmäisessä erässä otetaan huomioon vuoden 2022 marras- ja joulukuun asiakaskohtainen sähköenergian hinta ja kulutus. Toisessa erässä otetaan huomioon kahdesti vuoden 2023 tammikuun asiakaskohtainen sähköenergian hinta ja kulutus.

Sähköhyvityksen määrä on 50 prosenttia omavastuuosuuden ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 700 euroa kuukaudessa. Omavastuuosuus on 90 euroa kuukaudessa. Yhdelle henkilölle maksettavien sähköhyvitysten kokonaismäärä ei kuitenkaan saa ylittää 250 000 euroa.

Sähköhyvityksen määrä lasketaan seuraavasti:

Erä 1: (marraskuun kulutuksen perusteella laskutettu sähköenergia – omavastuuosuus) * 0,5 + (joulukuun kulutuksen perusteella laskutettu sähköenergia – omavastuuosuus) * 0,5.

Erä 2: 2 * (tammikuun kulutuksen perusteella laskutettu sähköenergia – omavastuuosuus) * 0,5

Sähköhyvitystä ei makseta niiltä kuukausilta, joilta sen määrä olisi pienempi kuin viisi euroa.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

5 §

Sähköhyvityksen maksaminen sähköenergialaskun hyvityksenä

Sähköyhtiö maksaa sähköhyvityksen asiakkaanaan olevalle sähköhyvitykseen oikeutetulle loppukäyttäjälle sähköenergialaskun hyvityksenä kahdessa erässä. Edellä 4 §:ssä tarkoitettua ensimmäistä erää koskeva sähköhyvitys tulee tehdä viimeistään vuoden 2023 huhtikuussa erääntyvässä sähköenergialaskussa tai, jos loppukäyttäjälle ei toimiteta vuoden 2023 huhtikuussa erääntyvää sähköenergialaskua, ensimmäisessä huhtikuun jälkeen erääntyvässä sähköenergialaskussa. Toista erää koskeva sähköhyvitys tulee tehdä tätä laskua seuraavassa sähköenergialaskussa. Jos sähköhyvitys on suurempi kuin sähköenergialaskun laskutettava summa, siirtyy hyvittämättä jäänyt sähköhyvityksen osuus tehtäväksi seuraavassa sähköenergialaskussa. Sähköhyvitys tulee eritellä sähköenergialaskussa.

Jos loppukäyttäjä on vaihtanut sähköyhtiötä ensimmäiseen tai toiseen erään kuuluvien tarkastelukausien aikana, vastaavat sekä loppukäyttäjän vanha että uusi sähköyhtiö sähköhyvityksen maksamisesta loppukäyttäjälle oman sähkönmyyntisopimuksensa voimassaoloajalta. Sähköyhtiö on tällöin velvollinen maksamaan loppukäyttäjälle oman sähkönmyyntisopimuksensa voimassaoloaikaa vastaavan osuuden sähköhyvityksestä sekä ottamaan huomioon sopimuksen voimassaoloaikaa vastaavan osuuden sähköhyvityksen kuukausittaisesta omavastuuosuudesta ja enimmäismäärästä. ~~Sähköyhtiö, joka on toimittanut sähköenergian loppukäyttäjälle 31 päivänä tammikuuta 2023, vastaa toista erää koskevan sähköhyvityksen maksamisesta loppukäyttäjälle. Kyseinen sähköyhtiö määrittelee tällöin 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua kulutuksella painotetun keskihinnan siltä ajalta, jona se on toimittanut sähköenergian loppukäyttäjälle tammikuussa 2023. Sähkömarkkinalain 3 §:n 27 a kohdassa tarkoitettua sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön on toimitettava kyseiselle sähköyhtiölle tiedot sähköhyvityksen laskennan perusteena olevasta loppukäyttäjän sähköenergian kulutuksesta vuoden 2022 marras- ja joulukuussa.~~ Jos loppukäyttäjä ei enää ole sen sähköyhtiön asiakas, joka on velvollinen maksamaan sähköhyvityksen loppukäyttäjälle, eikä sähköhyvitystä voida maksaa loppukäyttäjälle sähköenergialaskun hyvityksenä, kyseisen yhtiön tulee viipymättä maksaa loppukäyttäjän pyynnöstä osuutensa sähköhyvityksestä loppukäyttäjälle joko maksuosoituksena tai loppukäyttäjän ilmoittamalle pankkitilille.

Energiavirasto voi myöntää sähköyhtiölle luvan poiketa 1 momentissa säädetystä maksuaika- taulusta. Poikkeusluvan edellytyksenä on sähköhyvityksen maksatukseen liittyvän tietojärjestelmän muutoksen viivästyminen sellaisesta syystä, jota sähköyhtiö ei kaikkea huolellisuutta noudattaen olisi voinut välttää tai voittaa. Maksatus saa viivästyä enintään kolme kuukautta 1 momentissa säädetystä. Poikkeuslupahakemus on jätettävä viipymättä sen jälkeen, kun poikkeuksen peruste on ilmennyt.

6 §

Loppukäyttäjän oikeudet

Loppukäyttäjällä on oikeus vaatia sähköyhtiöltä virheen korjaamista, jos:

- 1) sähköyhtiö ei ole maksanut loppukäyttäjälle sähköhyvitystä, johon tämä on oikeutettu;
- 2) sähköyhtiö on maksanut loppukäyttäjän sähköhyvityksen virheellisen suuruisena tai muuten virheellisesti;

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

3) loppukäyttäjän sähköhyvityksen maksaminen on viivästynyt tai tapahtunut muuten virheellisesti.

Vaatus virheen korjaamisesta on tehtävä 30 päivän kuluessa sen sähköenergialaskun eräpäivästä, jossa virhe on ilmennyt tai, jos sähköhyvityksen maksaminen on viivästynyt, 30 päivän kuluessa sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka kuluessa sähköhyvitys olisi tullut maksaa. **Vaatus sähköhyvitystä koskevan virheen korjaamisesta ei vaikuta vaatimuksen kohteena olevan sähköenergialaskun eräntymiseen.**

Sähköyhtiön on kuukauden kuluessa korjausvaatimuksen lähettämisestä korjattava virheensä tai ilmoitettava loppukäyttäjälle, ettei tämän vaatimukselle ole perustetta. Ilmoitus on perusteltava.

Loppukäyttäjällä on oikeus tehdä Energiavirastolle hakemus 1 momentissa tarkoitetun virheen korjaamisesta, jos loppukäyttäjä on noudattanut 1 ja 2 momentissa säädettyä, eikä sähköyhtiö ole korjannut virhettä tai sähköyhtiö on laiminlyönyt 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisen. Hakemukseen on liitettävä 3 momentissa tarkoitettu sähköyhtiön ilmoitus.

Energiaviraston on jätettävä hakemus tutkimatta, jos loppukäyttäjä ei ole noudattanut virheen korjaamiseksi tässä pykälässä säädettyä menettelyä tai, jos hakemus on jätetty ennen 3 momentissa säädetyn määräajan päättymistä, ellei hakemuksen tutkimiselle ole painavaa syytä. Jos sähköyhtiö on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun virheen, Energiaviraston on hakemukseen antamissaan päätöksessä velvoitettava sähköyhtiö korjaamaan virheensä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin virhe tulee korjata.

7 §

Sähköhyvityksen maksaminen hakemusmenettelyn kautta

Jos sähköhyvityksen maksamiseen velvollinen sähköyhtiö asetetaan konkurssiin tai se lopettaa toimintansa ennen sähköhyvityksen maksamista loppukäyttäjälle, voi sähköhyvitykseen oikeutettu loppukäyttäjä hakea sähköhyvitystä Energiavirastolta. Hakemus on jätettävä viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2023.

Hakemuksessa on ilmoitettava hakijan henkilötunnus, yhteystiedot ja pankkitilin numero, jolle sähköhyvitys maksetaan, sekä se, mitä käyttöpaikkoja ja sähköhyvityksen eriä ja ajanjaksoja hakemus koskee. Hakemukseen on liitettävä hyvityksen maksamiseksi tarvittavat tiedot sekä kopiot loppukäyttäjän sähkönmyyntisopimuksesta ja sähkölaskuista, joista ilmenee hakemuksen kohteena olevien erien sähköenergian myyntihinta tai myyntihinnan määräytymisperuste sekä se, ettei sähköyhtiö ole maksanut loppukäyttäjälle sähköhyvitystä ajalta, jota hakemus koskee. Lisäksi loppukäyttäjän on annettava sähkömarkkinalain 3 §:n 27 a kohdassa tarkoitetulle sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle valtuutus välittää Energiavirastolle tiedot sähköhyvityksen laskennan pohjana olevasta loppukäyttäjän sähköenergian kulutuksesta ~~vuoden 2022 marras- ja joulukuussa.~~

Sähköyhtiö, joka on toimittanut sähköenergiaa loppukäyttäjälle 1 päivänä marraskuuta 2022 tai sen jälkeen mutta ennen 1 päivää helmikuuta 2023, on velvollinen toimittamaan Energiavirastolle pyynnöstä hakemuksen käsittelyssä tarvittavat tiedot.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

8 §

Sähköhyvitysten korvaaminen sähköyhtiöille

Sähköyhtiöille korvataan niiden maksama sähköhyvitys valtion varoista. Korvauksen maksaa sähköyhtiön hakemuksesta Valtiokonttori. Valtiokonttori maksaa korvauksen viipymättä hakemuksen saapumisen jälkeen kuitenkin siten, että korvaus 4 §:ssä tarkoitetun ensimmäisen erän mukaisesti maksettavista sähköhyvityksistä maksetaan viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2023 ja toisen erän mukaisesti maksettavista sähköhyvityksistä viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2023. Lisäksi Valtiokonttori suorittaa yhdessä tai tarvittaessa useammassa erässä mainittuja korvauseriä täydentäviä korvausmaksatuksia. Korvaukset on maksettava kokonaisuudessaan viimeistään 30 päivänä marraskuuta 2023.

Hakemus sähköhyvitysten korvauksesta on jätettävä Valtiokonttorille ensimmäisen erän osalta viimeistään 16 päivänä huhtikuuta 2023 ja toisen erän osalta viimeistään 16 päivänä kesäkuuta 2023. Täydentävää korvausta koskeva hakemus on jätettävä viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2023. Hakemus voi koskea sähköhyvitystä, jonka maksua koskeva sähköenergialasku on lähetetty loppukäyttäjälle ennen korvaushakemuksen jättämistä. Hakijan on hakemuksen yhteydessä toimitettava Valtiokonttorille korvauksen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot sekä oikeat ja riittävät tiedot 5 §:n mukaisista sähköhyvitysten maksatuksista. Valtiokonttorilla on oikeus saada hakijalta maksutta sähköhyvityksen oikeellisuuden varmistamista varten välttämättömät loppukäyttäjän sähköenergian kulutustiedot, sähköenergian laskutustiedot ja sähkönmyyntisopimusten hintatiedot. Lisäksi hakijan on toimitettava Valtiokonttorille niiden tilikausien tarkastetut tilinpäätökset, joiden aikana se on maksanut sähköhyvityksiä loppukäyttäjille. Hakija vastaa toimitettujen tietojen oikeellisuudesta.

Edellä 1 momentissa säädetty korvauksen maksuajankohta sekä 2 momentissa säädetty korvauksen haku-aika siirtyvät myöhemmiksi Energiaviraston 5 §:n 3 momentin nojalla myöntämän poikkeuksen mukaisesti.

Sähköhyvitysten korvaamiseen sähköyhtiöille sovelletaan valtiovastuslakia (688/2001) sen 20 §:n 2 momenttia lukuun ottamatta, ellei tässä laissa toisin säädetä

9 §

Valvonta ja seuraamukset

Energiaviraston tehtävänä on valvoa, että sähköyhtiöt noudattavat tätä lakia.

Energiaviraston on velvoitettava sähköyhtiö korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä, jos tämä rikkoo tai laiminlyö 5 tai 6 §:ssä säädettyjä velvoitteitaan. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

Energiavirasto voi asettaa tämän lain nojalla tekemänsä päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakolaissa (1113/1990).

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

10 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston 5–7 ja 9 §:n nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Päätös voidaan panna täytäntöön oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta.

11 §

Kielto ulosmitata sähköhyvitystä

Sähköhyvitystä ei saa ulosmitata.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.

Tätä lakia sovelletaan sähköhyvitykseen myös tämän lain voimassaolon päättyttyä.

Tämän lain 5 ja 7 §:n mukainen sähköhyvityksen maksaminen sekä 8 §:n mukainen sähköhyvitysten korvaaminen sähköyhtiöille saadaan tehdä vasta Euroopan komission hyväksyttyä sähköhyvityksen valtiontukena.

2.

Laki

sähköenergialaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden väliaikaisesta tukemisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala ja tarkoitus

Tässä laissa säädetään velvollisuudesta myöntää sähköenergian loppukäyttäjille pidennettyjä sähköenergialaskujen maksuaikoja. Lain tarkoituksena on tukea loppukäyttäjien kykyä maksaa sähköenergian hinnan noususta johtuvia korkeista sähköenergiakustannuksista syntyneitä laskuja sekä mahdollistaa näiden kustannusten tasaaminen tavanomaista pidemmälle ajanjaksolle.

Lisäksi tässä laissa säädetään sähkön vähittäismyyntiä Suomessa harjoittaville elinkeinonharjoittajille sähköenergialaskusaatavien pidennettyjen maksuaikojen myöntämisestä aiheutuvaan käyttöpääomatarpeeseen otettavien likviditeettilainojen tukemisesta valtioneuvostokautilla.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *loppukäyttäjällä* asiakasta, joka ostaa sähköenergiaa pääasiassa omaan käyttöönsä, lukuun ottamatta kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 2 §:ssä tarkoitettuja hankintayksiköitä;

2) *kuluttaja-asiakkaalla* sähköyhtiön asiakasta, joka on kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettu kuluttaja;

3) *elinkeinonharjoittaja-asiakkaalla* sähköyhtiön asiakasta, joka on muu organisaatio kuin viranomainen sen harjoittaessa itsenäistä taloudellista tai ammattitoimintaansa, vaikka toimintaa harjoittaisi vain yksi henkilö;

4) *sähköyhtiöllä* sähkömarkkinalain (588/2013) 3 §:n 12 kohdassa tarkoitettua vähittäismyyntiä harjoittavaa elinkeinonharjoittajaa.

3 §

Soveltamisala

Loppukäyttäjä, jolle sähköyhtiö toimittaa sähköenergiaa välittömästi jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta, on oikeutettu pidennettyyn maksu aikaan (*lisämaksuaika*) siitä sähköenergiasta

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

ta laskutetusta määrästä, joka on syntynyt sähköenergian kulutuksesta 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen mutta ennen 1 päivää toukokuuta 2023.

Lisämaksuaikaan ei ole oikeutettu:

- 1) luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 1 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu luottolaitos ja 2 momentissa tarkoitettu ulkomainen luottolaitos;
- 2) luottolaitostoiminnasta annetun lain 1 luvun 11 §:ssä tarkoitettu rahoituslaitos;
- 3) loppukäyttäjä, johon on kohdistettu Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvia talouspakotteita.

Sähköenergiasta laskutetulla määrällä tarkoitetaan loppukäyttäjän kuhunkin käyttöpaikkaan hankitusta sähköenergiasta laskutettua verollista määrää sekä siihen mahdollisesti liittyviä kiinteitä maksuja. Sähkönjakelua koskevalle laskulle ei tarvitse myöntää lisämaksuaikaa.

Valtiontakauksia voidaan myöntää Suomessa sähkön vähittäismyyntiä harjoittavien elinkeinonharjoittajien likviditeettilainoille, joiden käyttötarkoitus perustuu tässä laissa tarkoitettujen sähköenergialaskusaatavien maksuaikojen pidentämisestä aiheutuvaan likviditeettitarpeeseen.

4 §

Lisämaksuajan myöntäminen muille kuin elinkeinonharjoittajille

Sähköyhtiön, sähköyhtiön puolesta sähköenergianmyynnin laskutusta hoitavan tahon tai sähköyhtiön eräntymättömän sähköenergian myyntiin perustuvan laskusaatavan haltijan on myönnettävä kuluttaja-asiakkaansa tai muun kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2011/7/EU) 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa harjoittamattoman asiakkaansa pyynnöstä lisämaksuaikaa sähköenergian laskutetulle määrälle, kuitenkin enintään 120 päivää kunkin laskun alkuperäisestä eräpäivästä. Pyyntö lisämaksuajan myöntämisestä tulee esittää ennen kyseisen laskun eräpäivää. Pyyntössä hakijan tulee ilmoittaa tarvittavat tiedot pyynnön käsittelemiseksi.

Lisämaksuajan myöntämisestä ei saa periä kuluja eikä lisämaksuajalta saa periä korkoa.

5 §

Lisämaksuajan myöntäminen elinkeinonharjoittajalle

Sähköyhtiön, sähköyhtiön puolesta sähköenergianmyynnin laskutusta hoitavan tahon tai sähköyhtiön eräntymättömän sähköenergian myyntiin perustuvan laskusaatavan haltijan on myönnettävä elinkeinonharjoittaja-asiakkaansa pyynnöstä lisämaksuaikaa sähköenergian laskutetulle määrälle, kuitenkin enintään yhteensä 60 päivää. Pyyntö lisämaksuajan myöntämisestä tulee esittää ennen kyseisen laskun eräpäivää.

Jos elinkeinonharjoittajalle on myönnetty valtiontukitoimenpiteitä koskevista tilapäisistä kriisipuitteista talouden tukemiseksi Ukrainaan kohdistuneen Venäjän hyökkäyksen jälkeen annetun komission tiedonannon (2022/C 426/01, jäljempänä komission tiedonanto) 2.2 jaksossa tarkoitettua takauksina myönnettävää likviditeettitukea tai 2.3 jaksossa tarkoitettua korkotukilainoina myönnettävää likviditeettitukea, voidaan elinkeinonharjoittajalle myöntää lisämaksuaikaa liitteen mukaisesti.

Sähköyhtiön tulee periä elinkeinonharjoittajalta lisämaksuajalta 1,53 prosentin vuosikorkoa.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

Elinkeinonharjoittajan on lisämaksuaikaa koskevan pyynnön yhteydessä annettava sähköyhtiölle tiedot elinkeinonharjoittajalle myönnetyistä 2 momentissa tarkoitetuista tuista sekä muut lisämaksuajan myöntämisen edellyttämät tiedot. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista ja niiden antamistavasta.

6 §

Sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukeminen valtioneuvostolla

Sähkön vähittäismyyntiä Suomessa harjoittavan sähköyhtiön tässä laissa tarkoitettujen sähköenergialaskusaatavien lisämaksuajoista johtuvan maksuvalmiustarpeen kattamiseksi otettavalle luottolaitoksen tai työeläkevakuutusyhtiön myöntämälle lainalle voidaan myöntää omavelkainen valtioneuvoston takaus. Valtioneuvoston takaus voidaan myöntää vastavakuutta vaatimatta, ellei tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa toisin säädetä.

Valtioneuvoston takauksia haetaan Valtiokonttorilta, joka vastaa valtioneuvoston takauksien myöntämisestä, hallinnoinnista ja valvonnasta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Valtioneuvoston takauksia on haettava kirjallisesti viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2023. Takauspäätös on tehtävä viimeistään 29 päivänä syyskuuta 2023.

7 §

Valtioneuvoston takauksien yhteenlaskettu ja yritysکوhtainen enimmäismäärä

Valtioneuvoston takauksia voidaan myöntää yhteenlasketulta pääoma-arvoltaan enintään 600 000 000 euroa.

Valtioneuvoston takauksen yritysکوhtainen enimmäismäärä on sähköenergialaskusaatavien lisämaksuajasta sähköyhtiölle koitua arvioitu maksuvalmiusvaje. Valtioneuvoston takaus saa kattaa enintään 90 prosenttia valtioneuvoston takauksen kohteena olevan lainan kulloinkin voimassa olevasta pääomasta ilman korkoja, viivästyskorkoja, kuluja ja muita velan liitännäiskustannuksia. Yritysکوhtaisesta enimmäismäärästä, valtioneuvoston takauksen enimmäisosuudesta, maksuvalmiusvajeen määrittämisestä ja muista enimmäismäärän arviointiin liittyvistä seikoista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Valtioneuvoston takauksen hakeminen, edellytykset ja takausehdot

Valtioneuvoston takauksia hakevan sähköyhtiön on toimitettava Valtiokonttorille oikeat ja riittävät tiedot taloudellisesta asemastaan, valtioneuvoston takauksen myöntämisen perusteena olevasta maksuvalmiusvajeesta ja valtioneuvoston takauksen kohteena olevasta rahoitusjärjestelystä. Hakijan on toimitettava Valtiokonttorille tämän pyynnöstä tarvittavat lisätiedot ja selvitykset.

Valtioneuvoston takauksia ei voida myöntää, jos on ilmeistä, ettei sähköyhtiö kykene suorittamaan valtion takaamasta lainasta johtuvia maksuvelvoitteitaan.

Valtion takaamaa lainaa voidaan käyttää ainoastaan sähköyhtiön maksuvalmiuden tukemiseen sähköenergialaskusaatavien tämän lain mukaisten lisämaksuajojen johdosta. Valtion takaamaa lainaa ei saa käyttää sähköyhtiön olemassa olevan rahoituksen ennakko- tai maksusuunnitelmiin.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

telmasta poikkeavaan takaisinmaksuun eikä jo olemassa olevan rahoituksen tai vakuuksien järjestelyyn muullakaan tavoin.

Valtiokonttorilla on oikeus peruuttaa antamansa valtiontakaus nostamattoman lainan osalta tai eräännyttää valtiontakauksen kohteena oleva laina heti maksettavaksi, jos sähköyhtiö tai lainanmyöntäjä olennaisesti rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai takauksen taikka lainasopimuksen ehtoja.

Sähköyhtiö on velvollinen suorittamaan takausmaksun, jonka määrästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään lisäksi takausehdoista, muista rahoitusjärjestelyssä noudatettavista vähimmäisehdoista ja vastavakuusvaatimuksista.

9 §

Valtiontakaukseen liittyvät lainanmyöntäjän velvollisuudet

Lainanmyöntäjän on annettava Valtiokonttorille tämän pyynnöstä tiedot, jotka ovat tarpeen takauksen myöntämiseksi.

Lainanmyöntäjän on huolehdittava takauksen kohteena olevasta lainasta tämän lain, sen nojalla annettujen säännösten ja takausehtojen mukaisesti. Lainanmyöntäjä on valtiontakauksen voimassaoloaikana velvollinen valvomaan valtion etua ja toimittamaan Valtiokonttorille sen antamien määräysten mukaiset tiedot, jotka ovat tarpeellisia valtiontakausten seurantaan ja valvontaa varten.

10 §

Takauskorvaus ja takautumisoikeus

Valtiokonttori maksaa valtion varoista lainanmyöntäjälle takauskorvauksen, kun valtiontakauksen kohteena oleva laina tai sen erä on eräännytynyt ja lainanmyöntäjä on esittänyt Valtiokonttorille tässä pykälässä tarkoitetun korvaushakemuksen. Valtiokonttorilla on oikeus saada lainanmyöntäjältä tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen korvaushakemuksen käsittelyä varten. Jos lainanmyöntäjä saa takauskorvauksen maksamisen jälkeen perityksi lainansaajalta kertymättä jääneitä lyhennyksiä, korkoja tai muita maksuja, lainanmyöntäjän on tilitettävä ne Valtiokonttorille.

Jos lainanmyöntäjä ei ole noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai valtiontakauksen ehtoja ja menettely on loukannut valtion etua takaajana, Valtiokonttori voi päättää, että takauskorvaus jätetään osittain tai kokonaan maksamatta.

Valtiokonttorilla on oikeus periä lainansaajalta lainanmyöntäjälle maksettu takauskorvaus korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkeineen takaisin. Viivästyskorko lasketaan siitä, kun takauskorvaus on maksettu lainanmyöntäjälle. Valtiolla on takautumissaatavansa perusteella oikeus valtiontakauksen kohteena olevalle lainalle asetettuun vakuuteen sekä oikeus saada takautumissaatavalleen suoritus vakuudesta valtion takautumissaatavan ja lainanmyöntäjän riskinjaon mukaisessa suhteessa siten kuin takauspäätöksessä on tarkemmin määrätty.

Lainanmyöntäjän on ollakseen oikeutettu takauskorvaukseen esitettävä valtiontakauksen kohteena olevaan eräänntyneeseen saatavaan perustuva korvaushakemus kirjallisesti Valtiokonttorille kuukauden kuluessa luottosaatavan viimeisen erän eräänntymisestä, kuitenkin viimeistään 29 päivänä joulukuuta 2023. Valtiokonttorin on ratkaistava takauskorvaushakemus ja suoritettava ta-

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

kauskorvaus lainanmyöntäjälle 30 päivän kuluessa siitä, kun korvaushakemus on saapunut sille ja korvaushakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset on esitetty.

11 §

Valtiontakauksesta annettujen muiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuihin valtiontakauksiin sovelletaan lisäksi, mitä valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta annetun lain (449/1988) 2 §:n 2 momentissa, 14 §:n 2 momentissa, 15 §:n 3 momentissa ja 15 a §:ssä säädetään.

12 §

Valvonta ja seuraamukset

Energiaviraston tehtävänä on valvoa, että sähköyhtiöt noudattavat 4 ja 5 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan.

Energiaviraston on velvoitettava sähköyhtiö korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä, jos tämä rikkoo tai laiminlyö 4 tai 5 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

Energiavirasto voi asettaa tämän lain nojalla tekemänsä päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakolaissa (1113/1990).

13 §

Muutoksenhaku

Asianosainen saa hakea tämän lain mukaiseen päätökseen oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämän lain mukainen valtiontakausta koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

14 §

Päätösten ulosottokelpoisuus

Edellä 8 §:n 5 momentissa tarkoitettua takausmaksua koskeva päätös ja 10 §:n 3 momentissa tarkoitettu päätös lainanantajalle maksetun takauskorvauksen perimisestä ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.

Tätä lakia sovelletaan tämän lain mukaiseen valtioneuvoston päätökseen myös tämän lain voimassaolon päätyttyä.

Tämän lain 5 §:n mukainen lisämaksuajan myöntäminen elinkeinonharjoittajalle sekä 6 §:n mukainen valtioneuvoston päätöksen myöntäminen saadaan tehdä vasta Euroopan komission hyväksytyä lisämaksuajan ja valtioneuvoston päätöksen valtiontuen.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

Liite

1. Lisämaksuaika ja komission tiedonannon 2.3 jakson nojalla myönnetyt muut lainat eivät saa samaa lainapääomaa varten kasautua komission tiedonannon 2.2 jakson nojalla myönnetyn tuen kanssa ja päinvastoin.

2. Komission tiedonannon nojalla myönnetyt lisämaksuaika ja muut lainat sekä takaukset voivat kasautua eri lainojen osalta edellyttäen, että lainojen kokonaismäärä tuensaajaa kohden ei ylitä 4 kohdassa vahvistettuja kynnysarvoja.

3. Tuensaajalla voi olla samanaikaisesti useita komission tiedonannon 2.3 jakson nojalla myönnettyjä korkotukilainoja edellyttäen, ettei lainojen kokonaismäärä tuensaajaa kohti ylitä 4 kohdassa esitettyjä enimmäismääriä.

4. Lainojen kokonaismäärä tuensaajaa kohti on enintään:

a) 15 prosenttia tuensaajan kolmen viimeksi päättyneen tilikauden keskimääräisestä vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta; tai

b) 50 prosenttia energiakustannuksista lisämaksuajan myöntämistä koskevan pyynnön jättämiskuukautta edeltävien 12 kuukauden aikana.

3.

Laki

tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan tuloverolain (1535/1992) 127 g §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1013/2022, sekä

lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 92 e § seuraavasti:

4 luku

Ansiotulon veronalaisuus

92 e §

Takautuvasti maksettava sähköhyvitys

Veronalaista tuloa ei ole takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) tarkoitettu sähköhyvitys.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

127 g §

Sähköenergialaskun perusteella myönnettävä kotitalousvähennys vuonna 2023

Tässä pykälässä tarkoitettua vähennystä ei myönnetä, jos verovelvollisen vakituisen asunnon sähkönkäyttöpaikassa 1 momentissa mainittuna aikana kulutetusta sähköenergiasta maksetun määrän perusteella on myönnetty välitöntä avustusta valtion tai muun julkisyhteisön varoista. Sähköenergiasta maksettu määrä ei oikeuta kotitalousvähennykseen myöskään siltä osin kuin kustannukset kohdistuvat elinkeinotoimintaan tai maatalouden harjoittamiseen tai ne on vähennetty muualla tuloverotuksessa. Vähennystä myönnettäessä ja sen määrää laskettaessa ei oteta huomioon takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) tarkoitettua sähköhyvitystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.
Tätä lakia sovelletaan vuoden 2023 verotuksessa.

4.

Laki

väliaikaisesta sähkötuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan väliaikaisesta sähkötuesta annetun lain (1152/2022) 2 §:n 4 momentti seuraavasti:

2 §

Oikeus tukeen

Kotitalous ei ole oikeutettu saamaan sähkötukea, jos samaan kotitalouteen kuuluva verovelvollinen on oikeutettu samalta ajalta tuloverolain 127 g §:ssä tarkoitettuun kotitalousvähennykseen sähköenergialaskun perusteella. Sähkötukea myönnettäessä ja sen määrää laskettaessa ei oteta huomioon takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) tarkoitettua sähköhyvitystä.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tätä lakia sovelletaan sähkötukeen myös tämän lain voimassaolon päätyttyä.

5.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan väliaikaisesti Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 2 momentin 19 kohta, sellaisena kuin se on laissa 804/2020, ja
lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 634/2020, 804/2020 ja 606/2021, väliaikaisesti uusi 20 kohta seuraavasti:

1 §

Tehtävät

Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:

19) biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetussa laissa (418/2019);
20) takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) sekä sähköenergialaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden väliaikaisesta tukemisesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.
Tätä lakia sovelletaan 1 §:n 2 momentin 20 kohdassa mainituissa laeissa Energiavirastolle säädettyjen tehtävien hoitamiseen myös tämän lain voimassaolon päätyttyä.

Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi sähköhyvityksen ja muiden tukimuotojen toimivuutta sekä ryhtyy kiireellisesti tarvittaviin toimenpiteisiin määräaikaisten sähkösopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi.*
2. *Eduskunta edellyttää sellaisten lainsäädännöllisten välineiden valmistelua, joilla kyetään vastaamaan kohtuuttomaan energian hintojen nousuun kuluttajille ja pk-yrityksille nyt laadittuja tukikeinoja paremmin kohdentuen poikkeuksellisessa markkinatilanteessa. Valmistelua on edistettävä työ- ja elinkeinoministeriön johdolla välittömästi.*

Helsingissä 20.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Eeva Kalli kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Janne Sankelo kok
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen